



emcdda.europa.eu

## ZHRNUTIE – VYBRANÁ TÉMA: TRESTNÉ ČINY SÚVISIACE S DROGAMI: ULOŽENIE TRESTU A INÉ NÁSLEDKY

**Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť**  
*Výročná správa za rok 2009 o stave drogovej problematiky v Európe*

**Embargo: 10.00 hod SEČ — 05. 11. 2009**

### Úvod

Tresty, ktoré sa ukladajú páchatelom za porušenie protidrogových právnych predpisov v celej Európskej únii, sa po prvýkrát skúmajú v tejto tzv. vybranej téme <sup>(1)</sup>. Táto správa sa pomocou analýzy štatistických údajov z posledných rokov snaží odpovedať na otázku: Aký je najpravdepodobnejší následok pre páchatel'a, ktorý bol zastavený políciou za spáchanie trestného činu súvisiaceho s užívaním, prechovávaním (pre vlastnú potrebu), ponukou či nezákonným obchodovaním s drogami?

### Udelenie trestov užívateľom a priekupníkom

- 17 krajín uviedlo vynesené rozsudky rozdelené na trestné činy súvisiace s užívaním drog a trestné činy súvisiace s ponukou drog.
- Druhy trestov (napr. odňatie slobody, pokuta, verejnoprospešné práce) uložené páchatelom trestných činov súvisiacich s drogami uviedlo samostatne pre trestné činy súvisiace s užívaním drog a pre trestné činy súvisiace so zásobovaním drogami 13 z 26 krajín.

### Prerušenie trestného stíhania

- Významné údaje o počte formálnych a neformálnych zamietnutí políciou alebo prokurátormi poskytlo dvanásť krajín, pričom určité náznaky týchto počtov boli k dispozícii z ďalších päť krajín. Osem krajín neposkytlo žiadne údaje o počte takýchto „menších“ následkov.
- V indikatívnom porovnaní by sa pri využití štatistických údajov šiestich krajín podiel neevidovaných následkov mohol líšiť v rozsahu od 25 % do 90 % porušení protidrogových právnych predpisov uvedenými v predchádzajúcom roku.

### Druhy udelených trestov

- Za trestné činy súvisiace s osobným užívaním drog boli v **Českej republike, Dánsku, Francúzsku, Holandsku, Lotyšsku a Nemecku** najčastejšie udelené pokuty; v **Chorvátsku a Poľsku** boli najčastejšie udelené podmienené tresty odňatia slobody a **Portugalsko, Rakúsko, Slovensko, Spojené kráľovstvo a Taliansko** uvádzali prevažne pokarhania alebo podmienené tresty.
- Viacerí užívatelia, ktorých zastavila polícia, sa nedostavia na súd, ale niektorí z odsúdených na súde za užívanie alebo prechovávanie drog (pre vlastnú potrebu) idú rovno do väzenia. Častá recidivita páchatel'mi trestných činov – do 60 % podľa dostupných obmedzených údajov – môže niektoré z týchto prípadov vysvetliť.

(<sup>1</sup>) Presnosť porovnaní je obmedzená rozdielmi medzi: použitými vymedzenými pojmami a terminológiou, systémami zhromažďovania údajov a štatistickými jednotkami a pravidlami ich počítania. Podrobnosti sa nachádzajú vo „vybranej otázke“ a v jej on-line prílohe.

- Za trestné činy súvisiace s ponukou drog bol udelený trest odňatia slobody častejšie než akákoľvek iná sankcia. V **Českej republike, Nemecku, Portugalsku** a na **Slovensku** bola väčšina trestov odňatia slobody odložená. Dva členské štáty (**Holandsko** a **Spojené kráľovstvo**) nariadili verejnoprospešné práce viac ako 10 % odsúdených za trestné činy súvisiace s ponukou drog.
- Aj v prípadoch, keď druhy trestných činov neboli vo vnútroštátnych údajoch rozdelené a boli porovnané podiely sankcií za všetky trestné činy, bolo stále jasné, že pokuty sa často používali v **Írsku, Luxembursku, Maďarsku** a **Švédsku**, na rozdiel od udeľovania podmienených trestov odňatia slobody, ktoré prevládalo v **Bulharsku** a **Rumunsku**.
- Pri porovnaní troch krajín s podobnými právnymi systémami, kultúrou a modelmi spotreby najmenší podiel páchatel'ov menej závažných trestných činov súvisiacich s drogami, ktorým boli udelené tresty odňatia slobody, uviedlo **Fínsko**, zatiaľ čo **Švédsko** vo väčšej miere využilo nepodmienené tresty odňatia slobody pre vážnejšie trestné činy a **Nórsko** využilo viac nariadenia verejnoprospešných prác.
- Istú mieru využívania nariadení verejnoprospešných prác uviedlo len **Holandsko, Írsko, Maďarsko, Poľsko** a **Spojené kráľovstvo** - vo väčšine správ sa tento druh sankcie objavuje mimoriadne zriedkavo.

### Výška udelených trestov

- Trinásť krajín uviedlo dĺžku udeleného trestu odňatia slobody, hoci nie vždy v priamo porovnateľných formátoch. Niektoré menšie krajiny uviedli všetky jednotlivé tresty udelené za rok, zatiaľ čo väčšie krajiny uviedli „priemer“.
- Priemerná dĺžka trestu odňatia slobody za trestné činy súvisiace s užívaním alebo prechovávaním drog pre vlastnú potrebu sa vo všetkých krajinách pohybovala v rozsahu od jedného mesiaca do 29 mesiacov.
- Čo sa týka trestných činov súvisiacich s ponukou drog, priemerná dĺžka trestu odňatia slobody sa pohybuje od jedného mesiaca za menší predaj do 38 mesiacov za závažné trestné činy priekupníctva s drogami.
- Dlhodobé tresty odňatia slobody boli pomerne zriedkavé. Štatistické údaje podporujú hypotézu, že v Európe je zriedkavé a ťažšie usvedčiť tzv. narkobarónov alebo kľúčové osoby ako menších a viditeľnejších dílerov.

### Trestné činy podľa druhu drog

- Konkrétny druh drogy, v súvislosti s ktorým bol spáchaný trestný čin, a odsúdený páchatel', uviedli len **Cyprus, Česká republika, Holandsko, Portugalsko, Slovensko** a **Spojené kráľovstvo**. Aj z týchto obmedzených štatistických údajov však vyplýva, že priemerné tresty sa líšia podľa druhu drogy, a to dokonca aj v tých krajinách, v ktorých sa všetky drogy podľa zákona posudzujú rovnako. To naznačuje, že súdne orgány vnímajú rozdiely v miere škodlivosti či závažnosti súvisiace s rôznymi drogami inak, než to naznačujú právne predpisy.

### Odoslanie na liečenie alebo poradených služieb

- Napriek celoeurópskej jednomyselnej politickej podpore liečeniu namiesto potrestaniu pre narkomanov, 14 z 26 krajín neuviedli pre takéto následky žiadne štatistické údaje.
- Pre účely plánovania politiky má zásadný význam to, že nebude možné vypočítať mieru úspechu intervencií liečenia, ak nebude spočítaný celkový počet ľudí nastupujúcich na liečenie.

### Možný nástroj hodnotenia

- Najnovší protidrogový akčný plán EÚ vyzýva členské štáty, aby „zaistili priebežné hodnotenie protidrogovej politiky“. Hodnotenie procesov pomocou štatistických údajov o udelení trestov a iných

následkoch (spôsoch ukončenia trestnoprávneho procesu) na pochopenie spôsobu implementácie právnych zmien by mohlo byť relatívne jednoduchým ale dôležitým krokom takého výkonu. Umožnilo by krajinám pochopiť, ako väčšina páchatel'ov opúšťa systém trestného súdnictva a či ho opúšajú cestami určenými zákonodarcami alebo inými cestami. Hodnotenie by mohlo prispieť aj k meraniu efektívnosti a účinnosti systému.